

AZƏRBAYCANDA AQRAR İNTİBAHIN BANİSİ

Vətən tariximizin işıqlı şəxsiyyətləri çoxdur. Amma bir ölkənin milli müstəqillik tarixinin beşiği başında dura bilmək hər kəsə qismət olmur. Azərbaycan belə ölkələrdəndir. Fövqəladə dünyagörüşü, zamanları qabaqlayan uzaqgörənliyi, dünyanı mat qoyan idarəçilik istedadı ilə XX əsrin siyasət nəhəngi zirvəsinə yüksəlmiş Heydər Əlirza oğlu Əliyev bu bəxtiyar millətin Tanrıdan əvəzolunmaz qismət payı, iftixarının zirvəsi, qürurunun minnətdar və əbədi ünvanıdır.

Heydər Əliyev baharın övlətidir. Bahar yenilik, nur, işıq, bərəkət yolunun başlanğıcıdır. O, bütöv bir məmləkətə əməlləri və zəkası ilə yer üzünün ali dəyərlərini - demokratiya və müstəqillik ruzisini gətirdi, onun əbədiyyət pasportunu təqdim etdi. Bu, burulğanlar, tələtlər qoynunda çırpınan dünya düzəninə bir parçasında Yaxın Şərqdə demokratiyanın, müstəqilliyin və ali dəyərlərin vətəndaşlıq statusuna möhürlənməsinin yeganə, unikal nadir nişanəsi və ilk nümunəsi idi.

Hər kəs bir ölkədə iki dəfə rəhbərlikdə olmur. Bu, nadir dövlət başçılarında qismət olur. Çünki zaman geridönməzdir, sən zamandan uca, etirafdan və etibardan böyük, sevgidən ziyadə ehtiramda olmalısən ki, sənə xalq üz tutsun. Xitab eləsin, özünə rəhbər, yurduna yiyə, övlad, dar gününə sərkərdə bilsin.

Heydər Əliyev 34 ilə yaxın siyasi hakimiyyətdə olub. Bunun 5 ilini planetin ən iri güc mərkəzlərindən olan Rusiyada - Sovetlər İttifaqında ilk ali rəhbərlərdən biri kimi çalışıb. Təpədən-dırnağa dək vətəndaş, milli ruhun əsgəri, xalqın qulluqçusu və şərəfli ömrü onu planetin sayılıb seçilən tarixi şəxsiyyətləri sırasına qaldırmışdır. Bu gün "Azərbaycan Heydər Əliyevin şah əsəridir" deyirlər. Tam haqlı, doğru qənaətdir.

"Azərbaycan dünyaya günəş kimi doğacaq". Bunu da ümummilli lider deyirdi. Bu da həqiqət oldu. Azərbaycan Yaxın Şərqdə istiqbal nümunəsi, bütöv dünyada milli dəyərlərə layiq ölkə kimi ad qazandı. Fəaliyyətində kənd təsərrüfatına mühüm yer ayırdı. Heydər Əliyev irsi təkcə bir məktəb deyil. O, siyasi mədəniyyət məbədi, titanik quruculuq akademiyası, məfkurə, mental və milli dəyərlər daşıyıcısı olan, onu aşılaman həyat universiteti idi.

Xalqa sədaqəti qədər bitməz-tükənməz quruculuq, yaratmaq, inkişaf əzmi ilə fəvqəladə bacarıq sahibi idi. O, tikinti meydanlarında memar, ədəbiyyat gecələrində şair, siyasət səhnələrində natiq olduğu kimi, zavod və fabriklərdə fəhlə, kənddə, zəhmətkeş yanında onun torpağının, rifahının əsl strateji, cəfəkeşi idi.

Bu il bu nəhəng şəxsiyyətin qərinələrə örnək olan ömrü yolunun 100-cü ildönümüdür. Dövlət başçısı cənab İlham Əliyev ötən il sentyabrın 29-da bu barədə müvafiq Sərəncam imzalamışdır. "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi haqqında"ki Sərəncamda bu yüksək keyfiyyətlər minnətdarlıq hissi ilə yad edilir.

İndi hər evdə, ailədə, hər sahədə, taledə Heydər Əliyevin işıqlı obrazı, nurlu siması görünməkdədir. Hələ bundan sonra yüz-yüz kitablar yazılsa da, mahnılar bəstələnsə də, milyon xariqələr çap olunsada, bu ömrün çevrəsinin ucalığına, o unikal əzəmətin şərəfinə göstərilən ehtiramın ünvan dərinliyinə yetmək çətin ki, mümkün olsun.

Odur ki, bu yazıda dahi quruculuq övladının ölkənin aqrar sektorundakı xidmətlərinə diqqət çəkmək istəyirəm. Azərbaycan ötən əsrin 50-60-cı illərində səfalet və tənəzzül girdabından çıxarılıb Sovetlər İttifaqının aparıcı müttəfiq respublikalarından biri kimi iqtisadi yüksəlişin bayraqdar ölkəsi səviyyəsinə gətirilməsi məhz bu titanik şəxsiyyətin əməyi sayəsində mümkün olmuşdur. Heydər Əliyevin hakimiyyətdə olduğu 1993-2003-cü illərdə aqrar sahə ilə bağlı 50-dən artıq normativ-hüquqi sənəd qəbul edilmiş, çoxsaylı fərman və sərəncamlar imzalanmışdır. Bu sənədlər aqrar islahatların gedişini sürətləndirmiş, kənd təsərrüfatı məhsullarının artırılmasını təmin etmiş, kənddə sahibkarlığın inkişafına təkan vermişdir.

1969-cu ilin iyulunda Heydər Əlirza oğlu Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mər-

kəzi Komitəsinin birinci katibi seçildəndən sonra respublikanın kənd təsərrüfatı sahəsində siyasət kökündən dəyişdi. Azərbaycan KP MK-nin həmin ilin avqust ayında keçirilmiş plenumunda Heydər Əliyev proqram nitqi ilə çıxış edərək məruzəsində respublikanın ictimai-iqtisadi inkişafının əsas istiqamətlərini əsaslandırmaqla gələcək inkişafın ana konturlarını əvvəlcədən müəyyənləşdirdi.

Məhz Heydər Əliyevin şəxsi nüfuzu sayəsində 1970-ci ilin 23 iyulunda Sov. İKP MK və SSRİ Nazirlər Soveti "Azərbaycan SSR-in kənd təsərrüfatını inkişaf etdirmək tədbirləri haqqında" qərar qəbul etdi. Bu sənəd respublikada kənd təsərrüfatının sonrakı inkişafı üzrə konkret məsələləri müəyyən edən fəaliyyət proqramı oldu. Respublikanın rəhbəri həmin plenumda yüksək məhsuldarlıqlı, xəstəliyə davamlı, yerli bitki sortları yaratmağa imkan verən aqrar elmin nailiyyətlərinə böyük diqqət yetirmişdir. Beləliklə, qısa bir zamanda kənd təsərrüfatının pambıqçılıq, taxılçılıq, üzümçülük, meyvəçilik, çayçılıq və heyvandarlıq kimi sahələrinin uzunmüddətli inkişafı üzrə proqramlar işlənilib hazırlandı.

1975-ci ilin 9 iyulunda Sov. İKP MK və SSRİ Nazirlər Soveti "Azərbaycan SSR-də kənd təsərrüfatı istehsalını daha da intensivləşdirmək tədbirləri haqqında" yeni ikinci bir qərar qəbul etdi. Bu illərdə kənd təsərrüfatı istehsalında fəth edilmiş yüksək zirvələr perspektivdə həmin sahənin daha dinamik inkişafı üçün etibarlı bünövrə yaratmışdı.

1979-cu il fevralın 22-də "Azərbaycan SSR-də kənd təsərrüfatı istehsalını daha da ixtisaslaşdırmaq, üzümçülüüyü və şərəbçiliyi inkişaf etdirmək tədbirləri haqqında" Sov. İKP MK və SSRİ Nazirlər Sovetinin üçüncü böyük qərarı isə aqrar sektorun inkişafına olduqca güclü təkan vermişdir.

Azərbaycan Kommunist Partiyasının Mərkəzi Komitəsi tərəfindən ulu öndərin birinci hakimiyyəti illərində aqrar sahənin yüksəlişinə bilavasitə özü yaradan bu böyük qərarların qəbulu keçmiş Sovetlər İttifaqında respublikamızın on bir dəfə dalbadal SSRİ-nin Keçici Qırmızı Bayraqları ilə təltif olunmasına gətirib çıxarmışdır.

Ümummilli liderin ölkəmizə rəhbərliyə qayıdışının ikinci mərhələsində yeni, müstəqil Azərbaycanın aqrar siyasət konsepsiyası uğurla davam etdirilmişdir.

Hələ 1994-cü il martın 4-də Prezident sarayında keçirilən müşavirədə Heydər Əliyev demişdir: "Bildiyiniz kimi, respublikamız ağır iqtisadi-sosial böhran içərisindədir. Respublikanın iqtisadiyyatının və sosial həyatının bütöl sahələrini bürüyən bu böhran, təəssüf ki, ilbəl dərinləşir, ölkənin həyatına onun mənfəi təsiri güclənir. Mən respublikanın bu vəziyyətdə olması barədə öz fikirlərimi dəfələrlə demişəm, təkrara ehtiyac yoxdur".

Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev müdrik və uzaqgörənliklə sanballı qərarlar qəbul etdi. İslahatı aparmaq üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2 mart 1995-ci il tarixli fərmanı ilə Dövlət Aqrar İslahatı Komissiyası yaradıldı. Komissiyanın tərkibinə nazirlik, komitə, şirkət rəhbərləri və alimlər da-

xil edilmişdi. Komissiyanın 25 mart 1995-ci il tarixli ikinci iclasında Naxçıvan Muxtar Respublikası Aqrar İslahatı Komissiyasının, rayon və yerli aqrar islahatı komissiyalarının əsasnamələrini, dövlət mülkiyyətində saxlanılan və bələdiyyə mülkiyyətinə verilən obyektlərin siyahısını, islahat qanunlarının tətbiqi üçün təlimatları, tövsiyələri və digər sənədləri təsdiq etmişdir. Kənddə inqilabi dəyişikliklərin başlanmasına start verən bu qərarlardan birinciləri 1995-ci il fevralın 18-də qəbul edilmiş "Sovxoz və kolxozların islahatı haqqında" və "Aqrar islahatının əsasları haqqında" qanunlardır. Bir il sonra "Torpaq islahatı haqqında" Qanun da qəbul olundu. Bu, postsovet məkanında ilk qətiyyətli aksiya idi və bu aksiyanın fəlsəfəsini Heydər Əliyev özü hamıdan yaxşı ifadə etmişdi: "Kənddə aqrar islahatlar aparmaq xətti götürmək, torpağı və mülkiyyəti əzəl sahiblərinə, torpaqda yaşayanlara və işləyənlərə qaytarmaq". "Aqrar sahədə islahatların sürətləndirilməsinə dair bəzi tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 22 mart 1999-cu il tarixli fərmanı aqrar sahədə sahibkarlığın inkişafına böyük təkan vermişdir.

Ümumiyyətlə, indiyədək aqrar sahədə islahatların aparılmasına və onun daha da dərinləşdirilməsinə, mülkiyyət münasibətlərinin və sahibkarlığın formalaşdırılmasına dair Azərbaycan Respublikası Prezidentinin və Nazirlər Kabinetinin 100-dən çox fərman və sərəncamı, Milli Məclisin qanunları və digər normativ-hüquqi sənədlər qəbul olunmuşdur.

Hər millət, hər xalq bəxtiyar olmur. O Vətən mülkü bəxtiyardır ki, övladı mayak olub başı üstə yolunu tükənməz nuruna boyamaqdadır. Bu yol nəsillərin yoludur, bu şəfaqlər bitməz-tükənməz istiqal kəhəkəşanıdır, təpədən-dırnağa Vətən sevdalısı olan, dünyanın ən böyük Azərbaycanlısı Heydər Əliyevin odu, hərərəti heç zaman sönməyəcək hər gün, hər an bizimlə vurmaqda olan böyük ürəyinin özüdür. ADAU-nun çoxminli professor-müəllim və tələbə heyəti bu müdrik şəxsiyyətin adına, əməllərinə və irsinə layiq olmaq üçün hələ bundan da çox sevgi, ehtiram və şükranlıqla uğurlar qazanmaqda davam edəcək, onun əliylə qurulan cənnət Azərbaycanın aqrar yüksəlişinə misilsiz töhfələr verməyə çalışacaqdır.

Səbuhi MƏMMƏDOV,
Azərbaycan Dövlət
Aqrar Universitetinin elmi katibi,
dosent.